

SUOMEN TAIDETERAPIAYHDISTYS RY
KONSTTERAPIFÖRENINGEN I FINLAND RF
THE FINNISH ART THERAPY ASSOCIATION

SUOMEN TAIDETERAPIAYHDISTYS RY:n TAIDEPSYKOTERAPIAN JA TAIDETERAPIAN EETTISET OHJEET

Taidepsykoterapian ja taideterapian määritelmät

Suomen Taideterapiayhdistys ry:n määritelmässä taidepsykoterapia koskee kuvallisen itseilmaisun käyttöä. Sen mukaan Taidepsykoterapia on psykoterapian erityismuoto, jossa vuorovaikutus tapahtuu yhdistämällä kuvallinen ja sanallinen ilmaisu. Taidepsykoterapiassa mielikuvat saavat visuaalisen konkreettisen hahmon kuvataiteen menetelmällä. Taidepsykoterapiassa tutkitaan sekä kuvallisen itseilmaisun prosessia että kuvallista tuotosta; niihin liittyviä tunteita, muistoja ja ajatuksia.

Taidepsykoterapiaa voidaan toteuttaa kaikkien keskeisten psykoterapian teoriasuuntausten mukaisesti. Silloin kun on kyse psykoanalyttisesta taidepsykoterapiasta, se täyttää kaikki psykoanalyttisen psykoterapian keskeiset periaatteet. Kuva usein auttaa tunnistamaan tiedostamattomampia puolia itsestä lisäten siten syvemmän tason itsetuntemusta. Kuvan tutkimisella taidepsykoterapiassa ja unen tutkimisella psykoanalyttisessä psykoterapiassa on monia yhtäläisyyksiä.

Taidepsykoterapiaa toteuttaa vähintään erityistason psykoterapeuttikoulutuksen ja taidepsykoterapiaan täydennyskoulutuksen saanut ammattihenkilö. Sitä toteutetaan sekä yksilö- että ryhmätaidepsykoterapiana ja potilas voi saada siihen Kelan kuntoutustukea.

Suomen Taideterapiayhdistys ry:n mukaan taideterapia on psykoterapeuttinen hoitomuoto, jossa vuorovaikutus asiakkaan ja taideterapeutin välillä tapahtuu yhdistämällä kuvallinen ja sanallinen kommunikaatio. Tavoitteena on edesauttaa asiakkaan/potilaan luovuutta ja siten psyykkistä hyvinvointia. Tähän sisältyvät mm. tunteiden käsittelykyky, itsetuntemus, puhumisen ja keskustelemisen taidot ja erityisesti ryhmätaideterapiassa sosiaaliset taidot.

Taideterapia soveltuu kaikenikäisille mielenterveyden ongelmien ja kriisien sekä neuropsykologisten ongelmien hoitoon ja kuntoutukseen. Taideterapiaa toteutetaan yksilö-, ryhmä- ja perheterapiana. Taideterapia ei edellytä kuvataiteellista erityisosaamista. Tärkeintä on asiakkaan oma halu ja kiinnostus käyttää kuvailmaisua hoidossaan.

Taideterapian menetelmiä voidaan käyttää myös mielenterveyden ja sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisyssä, edistämään ja tukemaan lasten ja nuorten kehitystä sekä aikuisten toiminta- ja työkykyä. Sen menetelmät soveltuvat myös työnohjaukseen ja työyhteisöjen kehittämiseen.

Kuvallisen ja sanallisen ilmaisun osuus vaihtelee asiakkaan kommunikaatiovaikeuksista, psyykkisistä ja somaattisista ongelmista riippuen. Taideterapia on usein lisähoitomuoto tukien muuta psykiatrista ja somaattista hoitoa ja kuntoutusta. Taideterapiaa toteuttaa menetelmään koulutuksen saanut, useimmiten sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö.

1. Taidepsykoterapeutin ja taideterapeutin koulutus

2. Taidepsykoterapia- ja taideterapiasuhte

3. Ammatillisuus

4. Moniammatillinen yhteistyö ja suhde ympäröivään yhteiskuntaan

5. Tutkimus

1. Taidepsykoterapeutin ja taideterapeutin koulutus

Taidepsykoterapian ja taideterapian opiskeluryhmiä koottaessa pyritään jo valintavaiheessa valitsemaan alalle soveltuvimmat hakijat. Tästä syystä suositellaan, että opiskelemaan hakeutuvia haastattelee ainakin kaksi kouluttajaa/henkilöä henkilökohtaisesti. Sen lisäksi hakija kirjoittaa hakemuksensa liitteeksi, osana hakuprosessia, oman näkemyksensä elämähistoriastaan. Hakijan henkilöhistoriaa koskevat tiedot hävitetään hakuprosessin jälkeen tai hakijan halutessa ne palautetaan hänelle.

Taidepsykoterapeutin ja taideterapeutin tulee huolehtia taidepsykoterapian tai taideterapian koulutusohjelman jälkeen jatkuvasta lisäkoulutuksesta, seurata ammattikirjallisuutta ja mediaa sekä pitää yhteyttä muihin samassa ammatissa työskenteleviin ottamalla osaa seminaareihin, konferensseihin tai työpajoihin. Taidepsykoterapeutti ja taideterapeutti käyttävät työssään taidepsykoterapiaa ja taideterapiaa koskevaa teoreettista tietoa ja tutkimusta sekä ammatin harjoittamisesta saatua käytännön kokemusta. Kummankin erityisalan teoreettinen ja kliininen tieto ja menetelmät kehittyvät jatkuvasti. Sen vuoksi ammattipiireissä tulee jatkuvasti keskustella ammattieettisistä periaatteista.

2. Taidepsykoterapia- ja taideterapiasuhte

Asiakkaan/potilaan ja taidepsykoterapeutin tai taideterapeutin vuorovaikutussuhteen tavoitteena on sekä yksilöllisessä hoitosuhteessa että ryhmässä asiakkaan/potilaan terveyden ja hyvinvoinnin lisääminen ja ylläpitäminen käyttämällä erilaisia kuvallisia ilmaisumenetelmiä sanallisen ilmaisun ohella. Taidepsykoterapian ja taideterapian tavoitteet ovat aina myös yksilöllisiä. Taidepsykoterapeutin ja taideterapeutin tulee tehdä työtään asiakkaan/potilaan edun mukaisesti, suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti yhteistyössä asiakkaan/potilaan ja vajaavaltaiisten kohdalla hänen edunvalvojansa kanssa.

Taidepsykoterapeutin ja taideterapeutin tulee kunnioittaa asiakastaan/potilastaan riippumatta hänen kansallisuudestaan, uskonnostaan, maailmankatsomuksestaan, poliittisesta näkemyksestään, rodusta, väristään, iästään, sukupuolestaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan, yhteiskunnallisesta asemastaan, sairaudestaan tai vammastaan. Hän ei saa käyttää hyväkseen asiakastaan/potilastaan taloudellisesti, seksuaalisesti, sosiaalisesti tai muulla tavoin.

Ennen terapiasuhteen tekemistä taidepsykoterapeutin ja taideterapeutin tulee yhteistyön alussa käyttää ja kehittää arviointimenetelmiä, jotka auttavat häntä ymmärtämään ja huomioimaan asiakkaan/potilaan tarpeita ja yhteistyösuhdetta. Myös arviointimenetelmiä käytettäessä tulee toimia ammatillisesti ja tarvittaessa käyttää arviointiin työnohjausta.

Taidepsykoterapeutti ja taideterapeutti tekevät terapiasuhteen alussa molempia osapuolia, alaikäisen kohdalla myös vanhempia, sitovan, mieluiten kirjallisen sopimuksen. Sopimus sisältää tietoa terapian

puitteista: missä paikassa ja miten hoito tai kuntoutus toteutetaan ja mitä välineitä käytetään yhdessä sovittujen tavoitteiden toteuttamiseksi. Sovitaan terapiatapaamisen kesto ja tiiviys sekä alustava arvio terapiaprosessin pituudesta. Niin ikään sovitaan taidetuotosten säilytyksestä terapiasuhteen aikana ja sen päättyessä. Taidepsykoterapia- ja taideterapiasuhte perustuu ehdottomaan luottamukseen.

Taidepsykoterapeutti ja taideterapeutti hoitavat ja kuntouttavat asiakkaita/potilaita yhteiskunnan sosiaali- ja terveydenhuollon lakeja ja asetuksia noudattaen. Taidepsykoterapeutti ja taideterapeutti noudattavat lakia salassapitovelvollisuudesta.

3. Ammatillisuus

Taidepsykoterapeutti ja taideterapeutti ovat vastuussa työkyvystään ja ammatillisesta pätevyydestään. Toimiessaan terapeutti on tietoinen omista tarpeistaan, asenteistaan ja arvostuksistaan sekä omasta ammattiroolistaan asiakassuhteessa. Hän ei käytä väärin valtaansa tai asemaansa potilaan riippuvuussuhteen ja luottamuksen kustannuksella. Hän tarkastelee kriittisesti työtapaansa ja tunnistaa myös omat rajoituksensa.

Taidepsykoterapiassa tai taideterapiassa tulee hoitaa vain sellaisia henkilöitä, joille kyseinen menetelmä soveltuu. Taidepsykoterapeutilla tai taideterapeutilla on oikeus/velvollisuus kieltäytyä taideterapian toteuttamisesta, mikäli hän ammatillisen kokemuksensa perusteella arvioi, ettei taidepsykoterapia tai taideterapia ole tarkoituksenmukaista tai siitä voi aiheutua riskejä tai haittaa asiakkaalle/potilaalle. Tarvittaessa terapeutti pyrkii ohjaamaan asiakasta/potilasta saamaan muita terveyden- tai sosiaalihuollon palveluja.

Kun taidepsykoterapeutti tai taideterapeutti esittelee menetelmänsä antamia mahdollisuuksia hoitomuotona kirjallisesti tai suullisesti, tulee hänen kertoa myös koulutuksestaan ja työkokemuksestaan. Hänen ei pidä vertailla itseä muihin henkilöihin eikä luvata erityistuloksia. On myös tärkeää kertoa minkälaisin menetelmin ja minkälaisiin ongelmiin hoidolla pyritään vaikuttamaan.

Taideterapeutin koulutusohjelma antaa valmiudet käyttää taideterapian menetelmiä omassa työssä työyhteisössä osana potilaan/asiakkaan kokonaisuhoitoa ja/tai kuntoutusta jatkuvan työnohjauksen alaisuudessa. Kaikille taidepsykoterapeutille ja taideterapeutille suositellaan työnohjausta.

Työnohjaajalla on lupa ohjaustilanteissa tutustua potilaan taidetuotoksiin. Opettajana, tutkijana ja työnohjaajana toimivan tulee jatkuvasti kouluttautua, jotta hänen välittämänsä tieto on ajanmukaista, tarkkaa ja tasokasta. Hänen tulee pitää yllä omaa ammattitaitoaan. Sama henkilö ei voi olla yhtä aikaa ohjattavan työnohjaaja ja hänen psykoterapeuttinsa.

Suomen taideterapiayhdistyksen luottamus- ja toimihenkilöillä on salassapitovelvollisuus Suomen taideterapiayhdistyksen toimessa saamistaan luottamuksellisista, henkilöitä koskevista tiedoista.

4. Moniammatillinen yhteistyö ja suhde ympäröivään yhteiskuntaan

Taidepsykoterapeutti ja taideterapeutti hoitavat ja kuntouttavat asiakkaita/potilaita yhteiskunnan sosiaali- ja terveydenhuollon lakeja ja asetuksia noudattaen sekä lisäksi kunkin työpaikan/organisaation ohjeistusten mukaisesti.

Osallistuessaan julkiseen keskusteluun taidepsykoterapiasta ja taideterapiasta terapeutin tulee tiedostaa, ottaako hän osaa siihen yksityishenkilönä/toimipaikkansa edustajana vai jonkin organisaation tai ryhmän edustajana kuten esimerkiksi Suomen taideterapiayhdistys ry:n jäsenenä.

Taidepsykoterapeutti ja taideterapeutti vastavat tekemästään työstä henkilökohtaisesti pyrkien samalla hyvään yhteistyöhön muiden hoitoon osallistuvien kanssa. Tehdessään yhteistyötä muiden ammattihenkilöiden kanssa terapeutti arvioi omaa ja muiden toimintaa ja ammattitaitoa/pätevyyttä tehtäviin nähden. Hän edistää avointa keskustelua asiakaskeskeisen moniammatillisen työn tavoitteista ja menettelytavoista. Hän kunnioittaa omaa ja muiden asiantuntijuutta, näkemystä ja pätevyyttä. Hoitoyhteisöissä ja sairaaloissa jokaisella hoitotiimin jäsenellä on hoitovastuu ja työntekijöiden päivittäinen, keskinäinen tiedonjakaminen on osa asiakkaan/potilaan kokonaisuhoitoa.

Taidepsykoterapeutilla ja taideterapeutilla on alueensa erityisosaajana sekä mahdollisuus että vastuu tehdä tunnetuksi menetelmäänsä kuvallisen ja sanallisen kommunikaation yhdistäjänä vuorovaikutuksessa. Moniammatillisessa yhteistyössä tulee toimia sen hyväksi, että taidepsykoterapia ja taideterapia ovat asiakkaan/potilaan käytettävissä tasavertaisina hoitomuotoina muiden ohella.

5. Tutkimus

Taidepsykoterapeutteja ja taideterapeutteja koskevat yleiset tutkimustyötä varten laaditut ammattieettiset lait ja periaatteet. Tutkimusta tekevän on kunnioitettava tutkittavia ja myös tutkimusasetelman on täytettävä eettiset normit. Tutkimuksesta saadun tiedon dokumentoimisen ja julkistamisen yhteydessä on tutkittavien anonymiteetti turvattava. Mikäli tutkimuksessa tai opiskelussa käytetään potilasasiakirjoja tai taidetuotoksia, tulee potilaan tietää, miten niitä käytetään. Potilasasiakirjoja tai taidetuotoksia ei eettisin perustein ole lupa esittää muille kuin potilaan hoidosta vastaaville henkilöille ilman potilaan antamaa kirjallista suostumusta. Taidepsykoterapiaa tai taideterapiaa koskeva tutkimussuunnitelma tulee hyväksyttävä eettisellä toimikunnalla.

LIITTEET (2kpl)

Lupaluonnos taidetuotosten käytöstä
Suostumus tutkimukseen

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN

Tutkimuksen nimi: _____

Tutkijan nimi: _____ puh/ työ: _____

Määritä mahdollisimman tarkasti taidetuotosten käyttö tutkimuksessa (tutkija täyttää):

Olen tutustunut tutkimustiedotteeseen. Tämän lisäksi olen tahtoni mukaisesti voinut olla yhteydessä tutkimuksen tekijään. Minua on informoitu tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja keskeyttämis- / peruuttamisoikeudestani.

Vahvistan allekirjoituksellani, että olen saanut kyseisen informaation hyvissä ajoin ja olen saanut myös tarvittavaa suullista tietoa tutkimuksesta sekä olen tietoinen oikeuksistani tutkimuksen suhteen. Tutkimustilanteessa tekemiäni kuvia saa käyttää edellyttäen, että henkilöllisyyteni ei paljastu, tutkimusraporteissa ja julkaisuissa: kyllä / ei (ympyröi oikea vaihtoehto).

_____ / _____ 201__

Allekirjoitus

Nimen selvennys

Henkilötunnus: _____ - _____

Osoite: _____

Puhelin: _____ Sähköposti: _____

LUPA TAIDETUOTOSTEN KÄYTTÖÖN

Minä _____

annan taideterapeutti / taidepsykoterapeutti _____

luvan käyttää taidepsykoterapiassa / taideterapiassa (hoitopaikka)

ajalla _____ tekemiäni taidetuotoksia taideterapian/taidepsykoterapian

- julkaisu toiminnassa (määrittele mahdollisimman tarkasti/ terapeutti täyttää) _____

- tutkimustoiminnassa (määrittele mahdollisimman tarkasti/ terapeutti täyttää) _____

- opetustyössä (määrittele mahdollisimman tarkasti/ terapeutti täyttää) _____

edellyttäen, että henkilöllisyyteni ei paljastu eikä töitäni käytetä mihinkään muuhun tarkoitukseen.

Halutessani voin perua tämän luvan kirjallisesti.

_____/____ 201__

Allekirjoitus: _____

Nimen selvennys: _____

Henkilötunnus: _____ - _____

Osoite: _____

Puhelin: _____ Sähköposti: _____

Terapeutin nimi: _____

Yhteystiedot: _____